

Seurakunnille vuosille 2024 ja 2025 myönnettävä Tasapainotuslisämääräraha

Yhteinen kirkkoneuvosto 13.04.2023 § 124
360/02.00.01/2023

Esittelijä Seurakuntayhtymän johtaja Rintamäki Juha

Päätösehdotus

Yhteinen kirkkoneuvosto päättää esittää yhteiselle kirkkovaltuustolle, että se päättää:

1. täydentää 27.1.2022 § 6 tekemäänsä päätöstä koskien seurakunnille osoitettavien määrärahojen jakoperusteita jakamalla erillisen tasapainotuslisämäärärahan vuosille 2024–2025.
- 2., että tasapainotuslisämäärärahaa jaetaan vuonna 2024 1 400 000 euroa ja vuonna 2025 1 400 000 euroa.
3. todeta, että tasapainotuslisämääräraha ei muuta 27.1.2022 § 6 tehtyä päätöstä seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperusteista vuosille 2023–2025 eikä näin pienennä millekään seurakunnalle osoitettavaa määrärahaa.
- 4., että tasapainotuslisämääräraha jaetaan seuraavilla kriteereillä:
 - a. Tasapainotuslisämäärärahaa saavat seurakunnat, joiden alueella ovat keskustan suuret kirkot (Tuomiokirkko, Johanneksen kirkko, Kallion kirkko ja Tempelinaukion kirkko). Näiden osalta lisämääräraha lasketaan suhteessa ko. kirkkojen sisäisiin vuokriin.
 - b. Lisäksi lisämäärärahaa saavat seurakunnat, joiden määrärahaosuus kasvaa, kun määrärahojen jakoperusteena sovelletaan nykyisen 70 % jäsenet / 30 % alueella asuvat -laskutavan sijaan 90 % seurakunnan jäsenet / 10 % alueella asuvat -laskutapaa. Näiden seurakuntien kohdalla lisämääräraha lasketaan suhteessa 70/30- ja 90/10-mallien väliseen määrärahan muutokseen.
 - c. Lisämäärärahan suuruus seurakuntaa kohden määräytyy seurakunnan saaman lisämäärärahan osuudesta suhteessa kaikkiin lisämäärärahaa saaviin seurakuntiin. Vuonna 2024 tasapainotuslisämäärärahaa saavat seurakunnat ja lisämäärärahan jakautuminen määräytyvät huhtikuussa 2023 käytettävissä olevien lukujen perusteella. Vuonna 2025 tasapainotuslisämäärärahaa saavat seurakunnat ja lisämäärärahan jakautuminen määräytyvät huhtikuussa 2024 käytettävissä olevien lukujen perusteella.

Käsittely

Juha Silander selosti asiaa.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Selostus

Tasapainotuslisämäärärahan tausta

Yhteinen kirkkovaltuusto on kokouksessaan 9.12.2021 § 108 päättänyt Helsingin seurakuntayhtymän seurakuntien ja yhteisten palveluiden yhteenlasketun kokonaismäärärahan (toimintakate) jaosta vuosina 2023–2025. Samassa yhteydessä yhteinen kirkkovaltuusto päätti, että tilamäärärahasta luovutaan vuoden 2023 alusta alkaen. Tilamäärärahaa vastaava osuus on sisällytetty seurakunnille osoitettavaan määrärahaosuuteen.

Kokouksessaan 27.1.2022 § 6 yhteinen kirkkovaltuusto on puolestaan päättänyt seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperusteista sekä sisäisten vuokrien määräytymisperusteista vuosille 2023–2025. Näiden molempien päätösten kautta muodostuu seurakuntien toimintamääräraha eli raha, joka niillä on käytössä vuosina 2023–2025. Molemmat päätökset pohjautuvat Rohkeasti yhdessä -työskentelyssä vuosina 2020 ja 2021 tehtyyn valmisteluun. Työskentelyn tavoitteena oli turvata Helsingin seurakuntien ja yhtymän yhteisten palveluiden toimintaedellytykset suhteessa muuttuvaan toimintaympäristöön.

Sisäisten vuokrien määräytymisperusteiden muutos

Päätösten kautta erityisesti sisäisten vuokrien määräytymisperusteita muutettiin merkittävästi. Tähän vaikutti kaksi asiaa: tilamäärärahan poistuminen ja sisäisten vuokrien laskentamallin muuttuminen. Sisäisten vuokrien laskentamallin uudistamisen tavoitteena oli läpinäkyvyyden lisääminen ja tiloista tulevien todellisten kustannusten tekeminen näkyväksi. Helsingin seurakuntayhtymän tavoitteena on vähentää tiloja 40 000 m² vuoteen 2030 mennessä. Tiloista tulevien kustannusten näkyväksi tekeminen on jo nyt tukenut tuota tavoitetta.

Vuoteen 2022 saakka seurakunnat saivat tilamäärärahaa, joka jaettiin seuraavasti: 1) Kirkkosalien, kappelien ja muiden jumalanpalvelukseen käytettävien tilojen osalta vuokramäärärahana saman summan, mikä on ollut näiden tilojen vuokran määrä. 2) Muiden tilojen vuokraamista varten erikseen määriteltävän kokonaismäärärahan, joka on jaettu suomenkielisten ja ruotsinkielisten seurakuntien kesken samalla tavoin kuin palkka- ja toimintamääräraha. Vuoden 2023 alusta tämä määräraha poistui ja sitä vastaava osuus sisällytettiin seurakunnille osoitettavaan määrärahaosuuteen.

Samaan aikaan tilamäärärahan poistumisen kanssa aiempi sisäisten vuokrien laskentamalli (eli ns. Haahtelan malli) korvattiin uudella mallilla. Aiemmassa, vuoteen 2022 käytössä olleessa sisäisten vuokrien laskentamallissa sisäinen vuokra muodostui teknisten mallien kautta lasketuista ylläpitovastikkeesta, korjausvastikkeesta ja perusparantamisvastikkeesta. Tämä kuitenkin tuotti sen, että sisäinen vuokra oli laskennallinen eikä heijastanut kohteen todellisia kuluja. Sisäisten vuokrien laskentaperiaate ei myöskään ollut läpinäkyvä. Näistä seikoista johtuen malli ei kannustanut tiloista luopumisiin.

Vuoden 2023 alussa käyttöön otetussa sisäisten vuokrien laskentamallissa käytetään kohteen todellisia kuluja (käyttömenot + vuosikorjaukset + kertaluonteiset kulut) lisättynä poistoilla. Näin laskettuna sisäiset vuokrat heijastavat aiempaa tarkemmin kohteen todellisia kuluja. Nykyinen käytäntö onkin lisännyt vuokrien läpinäkyvyyttä. Yhdessä tilamäärärahan poistumisen kanssa se on kuitenkin vaikuttanut erityisesti niiden seurakuntien sisäisiin vuokriin, joilla on paljon ja/tai suuria kirkkosaleja tai joiden tiloihin on viime vuosina tehty merkittäviä korjauksia.

Kirkkohallitus antoi vuoden 2020 kesäkuussa uudet poistoajaksuosituksen. Yhteinen kirkkovaltuusto päätti muuttaa poistoajoja vuoden 2022 alusta lukien osittain suosituksia noudattaen. Pääsääntöisesti poistoajoja lyhennettiin, joiden seurauksena vuotuinen poiston summa kasvoi.

Tasapainotusmääräraha vuosille 2023–2025

Seurakunnille osoitettavien määrärahojen jakoperusteista sekä sisäisten vuokrien määräytymisperusteista päätettäessä oli selvää, että joidenkin seurakuntien osalta uusi määrärahajako tulee pienentämään toimintaan jäävää määrärahaa, osalla merkittävästikin. Tämän vuoksi yhteinen kirkkovaltuusto päättäessään seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperusteista sekä sisäisten vuokrien määräytymisperusteista vuosille 2023–2025 (27.1.2022 § 6) päätti myös sisäisten vuokrien tasapainotusmäärärahasta vuosille 2023–2025.

Tasapainotusmääräraha on kohdennettu kuudelle seurakunnalle, joilla toimintaan jäävä määräraha pieneni vuoden 2023 kehyksessä vuoteen 2022 verrattuna (kertaluonteisten kulujen osalta sovellettiin viiden vuoden laskennallista keskiarvolukua). Tasapainotusmäärärahan lopullinen jakautuminen seurakuntien kesken määräytyi vuoden 2021 tilinpäätöksen mukaisten kiinteistökulujen, seurakuntien helmikuussa 2022 antamien, vuotta 2023 koskevien tilankäyttötarveilmoitusten sekä 1.1.2022 jäsenmäärien ja seurakuntien alueella asuvien henkilöiden määrien perusteella.

Alla olevasta taulukosta käyvät ilmi tasapainotusmäärärahan kokonaismäärä, sitä saavat seurakunnat sekä määrärahan jakautuminen ko. seurakuntien kesken vuosina 2023, 2024 ja 2025.

Seurakunnat	Tasapainotus- määräraha 2023	Tasapainotus- määräraha 2024	Tasapainotus- määräraha 2025
Haaga			
Herttoniemi			
Kallio	11 435	7 623	3 812
Kannelmäki			
Lauttasaari			
Malmi			
Mikael	577	385	192
Munkkiniemi			
Oulunkylä			
Paavali			
Pakila			
Pitäjänmäki			
Roihuvuori			
Tuomiokirkkoseurakunta	229 942	153 295	76 647
Töölö	329 121	219 414	109 707
Vuosaari	44 095	29 397	14 698
Johannes	134 829	89 886	44 943
Matteus			
Petrus			
Yht.	750 000	500 000	250 000

Tasapainotusmääräraha pienenee vuosittain. Tällä on haluttu tukea seurakunnissa tapahtuvia talouden sopeuttamistoimenpiteitä. On kuitenkin ilmeistä, että tasapainotusmääräraha ei näytä yksinään auttavan joidenkin seurakuntien talouden tasapainon löytymiseen lyhyellä aikavälillä.

Valtuustoaloite koskien Tuomiokirkkoseurakunnan toimintaedellytysten turvaamista

Syksyllä 2022 tehtiin valtuustoaloite koskien Tuomiokirkkoseurakunnan toimintaedellytysten turvaamista. Aloitteessa todettiin, että Tuomiokirkkoseurakunnalla on suuret taloudelliset haasteet muuttuneiden sisäisten vuokrien vuoksi, eikä näköpiirissä ole helpotusta tilanteeseen. Aloitteen tekijät pyysivät selvitystä ja tarvittavia päätöksiä nopeutetulla aikataululla tuomiokirkkoseurakunnan toimintaedellytysten turvaamiseksi jo vuosiksi 2023–2025. Aloitteen vastauksessa 8.12.2022 § 114 painotettiin, että Tuomiokirkkoseurakunnan, kuten myös muiden seurakuntien, talouskehitystä on tärkeää seurata tiiviisti vuosien 2023–2025 aikana. 8.12.2022 olleessa kokouksessaan yhteinen kirkkovaltuusto palautti asian uuteen valmisteluun.

Tasapainotuslisämäärärahan valmistelu ja eri toimijoiden kuuleminen valmistelun aikana

Kaikki yllä olevat tekijät vaikuttivat siihen, että projekti, jossa valmistellaan sisäisten vuokrien määräytymisperusteita ja seurakunnille osoitettavien määrärahojen jakoperusteita vuodesta 2026 eteenpäin, otti työskentelynsä aluksi tarkasteltavakseen, onko joidenkin seurakuntien taloudellisia toimintaedellytyksiä tarpeen tukea vuosina 2024 ja 2025 vielä uudella tukipaketilla.

Projektin ohjausryhmän ohjeistuksesta vuosille 2024–2025 seurakunnille suunnatusta Tasapainotuslisämäärärahasta tehtiin viisi erilaista mallia laskelmineen. Kolme ensimmäistä mallia muodostavat perusmallit ja mallit neljä ja viisi ovat

yhdistelmiä kolmesta ensimmäisestä mallista (mallien laskelmat ovat asiakohdan liitteenä).

- Malli 1: Lisämäärärahaa saavat seurakunnat, joiden vuoden 2024 tai 2025 toimintamääräraha sisäisten vuokrien jälkeen on pienempi kuin vuonna 2022. Lisäksi seurakunnan budjetin tulee olla alijäämäinen tai 0 ja säästöjen käytetty. Lisämääräraha lasketaan suhteessa toimintamäärärahan muutokseen.
- Malli 2: Lisämäärärahaa saavat seurakunnat, joiden alueella ovat keskustan suuret kirkot (Tuomiokirkko, Johanneksen kirkko, Temppeliaukion kirkko ja Kallion kirkko). Lisämääräraha lasketaan suhteessa ko. kirkkojen sisäisiin vuokriin.
- Malli 3: Lisämäärärahaa saavat seurakunnat, joiden määrärahaosuus kasvaa, jos määrärahojen jakoperusteena sovelletaan nykyisen 70 % seurakunnan jäsenet / 30 % alueella asuvat -laskutavan sijaan 90 % seurakunnan jäsenet / 10 % alueella asuvat -laskutapaa. Lisämääräraha lasketaan suhteessa 70/30- ja 90/10-mallien väliseen määrärahan muutokseen.
- Malli 4: Mallit 2 + 3, eli lisämäärärahaa jaetaan sekä seurakunnille, joiden alueella ovat keskustan suuret kirkot, että seurakunnille, jotka saavat vähemmän määrärahaa nykyisen 70/30-laskutavan mukaan kuin ne saisivat 90/10-mallin mukaan laskettaessa.
- Malli 5: Mallit 1 + 3, eli lisämäärärahaa saavat sekä seurakunnat, joiden toimintamääräraha sisäisten vuokrien jälkeen pienempi kuin vuonna 2022 ja budjetti alijäämäinen ja säästöt on käytetty että seurakunnat, jotka saavat vähemmän määrärahaa nykyisen 70/30-laskutavan mukaan kuin ne saisivat 90/10-mallin mukaan laskettaessa.

Valmistelun aikana edellä esiteltyjä malleja ja niihin perustuvia laskelmia on esitelty eri toimijoille seuraavasti:

- Kirkkoherrainkokous 7.3.2023 (ei vielä laskelmia käytettävissä)
- Yhteisen kirkkoneuvoston iltakoulu 16.3.2023
- Yhteisen kirkkovaltuuston iltakoulu 23.3.2023
- Seurakuntaneuvoston varapuheenjohtajien kokous 27.3.2023

Kirkkoherrainkokousta lukuun ottamatta tapaamisissa esiteltiin sekä Tasapainotuslisämäärärahaa varten valmistellut mallit että niihin pohjautuvat laskelmat. Yhteisen kirkkoneuvoston ja yhteisen kirkkovaltuuston iltakouluissa toteutettiin lisäksi ryhmätyöskentely, jossa ryhmät keskustelivat mallien sisällöistä ja laskelmista. Ryhmiltä kysyttiin myös, kuinka paljon tasapainotuslisämäärärahaa tulisi jakaa vuosina 2024 ja 2025, sekä pyydettiin valitsemaan malleista kaksi parasta. Yhteisen kirkkoneuvoston iltakoulussa yhteisen kirkkoneuvoston jäsenet ja kirkkoherrat olivat omissa ryhmissään.

Iltakouluissa käyty keskustelu osoitti, että mallit ja niistä tehdyt laskelmat tarjoavat riittävän hyvän pohjan keskustelulle ja asian jatkovalmistelulle. Kaikki mallit saivat kannatusta iltakouluissa järjestetyissä äänestyksissä. Selkeästi eniten ääniä molemmissa iltakouluissa sai malli 4. Yhteisen kirkkoneuvoston iltakoulussa sitä äänesti kolme ryhmää neljästä ja yhteisen kirkkovaltuuston iltakoulussa se sai 54 % kaikista äänistä. On kuitenkin hyvä huomata, että äänestykset ovat enemmänkin suuntaa antavia kuin että ne muodostaisivat yksiselitteinen kuva tilanteesta ja käydyistä keskusteluista. Lisämäärärahan kokonaismäärä / vuosi asetui useimmissa kommentissa 1 milj. euron ja 1,5 milj. euron väliin.

Tasapainotuslisämäärärahaksi esitettävä malli

Edellä esiteltyyn pohjautuen Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen projektin ohjausryhmä päätti 29.3.2023 olleessa kokouksessaan ehdottaa

esitettäväksi yhteiselle kirkkovaltuustolle Tasapainotuslisämäärärahasi mallia 4, jossa lisämäärärahaa jaetaan keskustan suurten kirkkojen (Tuomiokirkko, Johanneksen kirkko, Kallion kirkko, Tempelaukion kirkko) sisäisiin vuokriin sekä niille seurakunnille, joiden määrärahaosuus kasvaa, kun määrärahojen jakoperusteena sovelletaan nykyisen 70 % jäsenet / 30 % alueella asuvat - laskutavan sijaan 90 % seurakunnan jäsenet / 10 % alueella asuvat -laskutapaa.

Toisin kuin tasapainotusmääräraha, jota saavat seurakunnat ja niiden saamat osuudet on päätetty kerralla vuosille 2023–2025, Tasapainotuslisämääräraha saavat seurakunnat ja lisämäärärahan jakautuminen määräytyvät erikseen kumpanakin lisämäärärahan soveltamisvuotena seuraavasti:

- Vuonna 2024 tasapainotuslisämäärärahaa saavat seurakunnat ja lisämäärärahan jakautuminen määräytyvät huhtikuussa 2023 käytettävissä olevien lukujen perusteella.
- Vuonna 2025 tasapainotuslisämäärärahaa saavat seurakunnat ja lisämäärärahan jakautuminen määräytyvät huhtikuussa 2024 käytettävissä olevien lukujen perusteella.

Tasapainotuslisämäärärahan kokonaismääräksi esitetään 1,4 milj. euroa vuodessa, joka tulee lähelle mallin 4 mukaista 50 prosentin mukaan laskettua lisämäärärahaa. Tällöin lisämäärärahan määrä / seurakunta määräytyy seurakunnan saaman lisämäärärahan osuudesta suhteessa kaikkiin lisämäärärahaa saaviin seurakuntiin.

Tasapainotuslisämääräraha katetaan edellisten tilikausien ylijäämästä eli seurakuntayhtymän rahavaroista. Yhtymän taloudellinen tilanne on vielä tällä hetkellä vahva, mutta yhtymässä tiedostetaan tulevaisuuteen heijastuvat uhkakuvat, jotka liittyvät erityisesti kirkollisverokertymän oletettuun alenemaan vuosikymmenen loppupuolelta alkaen.

Alla olevassa taulukossa näkyvät vuonna 2024 Tasapainotuslisämäärärahaa saavat seurakunnat ja lisämäärärahan jakautuminen niiden kesken.

Seurakunnat	Malli 2: Pääkirkkojen sis. vuokrat 2024	Malli 3: 90/10- 70/30 mallien erotus, keneltäkään ei oteta pois 2024	Mallit 2 + 3 2024	Sis. vuokrat + 90/10-70/30 mallien erotus 50 %	Prosentuaalinen osuus / seurakunta 2024	Tasapainotus- lisämääräraha 2024
Haaga		13 769	13 769	6 885	0,52 %	7 259
Herttoniemi						
Kallio	489 896		489 896	244 948	18,45 %	258 270
Kannelmäki						
Lauttasaari		52 920	52 920	26 460	1,99 %	27 899
Malmi						
Mikael						
Munkkiniemi		50 142	50 142	25 071	1,89 %	26 434
Oulunkylä						
Paavali						
Pakila		88 714	88 714	44 357	3,34 %	46 769
Pitäjänmäki						
Roihuvuori		22 916	22 916	11 458	0,86 %	12 081
Tuomiokirkkoseurakunta	901 442	9 726	911 168	455 584	34,31 %	480 362
Töölö	384 907	40 627	425 533	212 767	16,02 %	224 338
Vuosaari						
Johannes	486 305	45 664	531 969	265 985	20,03 %	280 450
Matteus		35 352	35 352	17 676	1,33 %	18 637
Petrus		33 194	33 194	16 597	1,25 %	17 499
Yht.	2 262 550	393 023	2 655 573	1 327 787	100 %	1 400 000

Muuttuvassa toimintaympäristössä talouden ja sen terveiden rakenteiden ylläpitäminen vaatii panostusta tutkimukseen ja kehitykseen. Tämän vuoksi valmistelussa on selvitetty myös strategiseen kehittämiseen suunnattua erillistä lisämäärärahaa. Se kohdistuisi erityisesti A-luokan kehittämissuunnitelmiin, joiden kautta on mahdollista tehdä isoja kokeiluja helsinkiläisiä yhä paremmin tavoitavista toimintamalleista. Tällaiset projektit ovat vaativia, niissä on suuri vaikuttavuus ja suuret riskit ja niiden hyödyt ja tuotokset koskettavat usein useampaa kuin yhtä toimintayksikköä. Onnistuessaan ne tarjoavat merkittäviä uusia näkökulmia ja

ratkaisuja helsinkiläisten kohtaamiseen muuttuvassa toimintaympäristössä. Tässä vaiheessa tarpeeseen voidaan vastata tarveharkintaisen määrärahan kautta. Jatkossa voi kuitenkin olla tarve rahoitukselle, joka mahdollistaa tarveharkintaista määrärahaa suuremman vaikuttavuuden. Tällöin asiaan voidaan tarvittaessa palata lisätalousarvion kautta.

Valmistelussa on tunnistettu, että vaikka tasapainotuslisämäärärahaa tarvitaan tukemaan joidenkin seurakuntien talouden sopeuttamista lyhyellä aikajänteellä, se ei suurella kuvalla ratkaise Helsingin seurakuntayhtymän talouden rakenteiden tasapainottamisen tarvetta, vaan ennemminkin siirtää siihen liittyviä ongelmia eteenpäin. Joulukuussa 2021 (9.12.2021 § 108) tehdyn suunnitelman mukaan vuonna 2026 määrärahakehitys tulee seuraavan kerran supistumaan.

Toimintayksiköiden on tärkeää varautua jo nyt edessä oleviin muutoksiin. Tulevaisuudessa seurakuntia ei ole mahdollista tukea lisämäärärahoilla, vaan toiminta tulee sopeuttaa niihin raameihin, jotka määrittyvät vuodesta 2026 alkaen sovellettavien seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperusteiden sekä sisäisten vuokrien määräytymisperusteiden mukaisesti.

Lapsivaikutusten arviointi

Seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperusteista sekä sisäisten vuokrien määräytymisperusteista vuosille 2023–2025 on tehty lapsivaikutusten arviointi. Tasapainotuslisämäärärahasta arviointia ei ole tarpeen tehdä erikseen.

Lisätiedot

Hallintojohtaja Juha Silander, p. 040 563 9709, juha.silander@evl.fi

Projektipäällikkö Riikka Myllys, p. 050 574 9679, riikka.myllys@evl.fi